

Időszerű kérdések a növényvédelemről (vázlat)

Jordán László

Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, Budapest
jordanal@mgszh.gov.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

A növényvédelmi szakigazgatás vezetője áttekintést ad a közelmúltban átalakított intézményi struktúráról, ismerteti a szakigazgatóság szerkezetét, tárgyalja a megyei kormányhivatalok szerepét. A felsőfokú növényvédelmi szakemberek képzésében változások szükségesek a színvonal megőrzésére. Az előadás érinti az egyetemi kutatás és a szakigazgatás kapcsolatát. Elemzi a növényvédő szer felhasználás jelenlegi és jövőbeni szabályozását, a csökkentett peszticid alkalmazás lehetséges alternatíváit, ide értve az integrált növényvédelem lehetőségeit is. Érinti a fenntartható peszticid felhasználás EU direktíváinak megfelelő hazai tennivalókat, különösen a növényvédelmi gépek és a környezeti biztonság területein. Összegezi a közeljövő hivatali, növényvédő kamarai és gyakorlati feladatait a növényvédelemben.

SUMMARY

The head of crop protection in the Central Agricultural Office offers a survey of the lately reconstructed official structure, outlines the sections of Central Directorate, sketches the roles of County Government Bureaus. To keep the standard of knowledge changes are necessary to make in the higher education of plant protection specialists. The presentation will concern the contacts between researches made on universities and agricultural official directorates. It is analyzed the regulation of present and future pesticide usage, the possible alternatives of reduced quantity pesticide usage including the application of Integrated Plant Management (IPM) as well. The tasks of national activity according to the EU directives about sustainable pesticide usage touch the problems of plant protection machinery and environment safety. It is summarized the tasks of official directorate, chamber of crop protection specialists, moreover practice of plant protection for the nearest future.

Kulcsszavak: MGSZH, kormányhivatal, növényvédelmi képzés, integrált növényvédelem, növényvédő mérnöki kamara

Keywords: Hungarian Central Agricultural Office, County Government Bureau, education in plant protection, integrated pest management, IPM, Chamber of Crop Protection Specialists

ÁTTEKINTÉS

Hol áll ma a nagymúltú magyar növényvédelem?

A szakigazgatás intézményrendszere, növényvédelmi ki-kicsoda

A növényvédelmi igazgatás az elmúlt években jelentősen átalakult. A Növény- és Talajvédelmi Osztály a Vidékfejlesztési Minisztériumban az Élelmiszerlánc-felügyeletért és agrárigazgatásért felelős államtitkár (dr. Kardeván Endre országos főállatorvos), illetve helyettese, dr. Bognár Lajos helyettes államtitkár, helyettes országos főállatorvos irányítása alatt, az Élelmiszerlánc-felügyeleti Főosztály (vezetője dr. Czeglédi Beáta) részeként funkcionál. Vezetője Szalkai Gábor főosztályvezető-helyettes, országos növény-egészségügyi főtitkárviselő (Chief Plant Health Officer). Az osztályon összesen hat fő dolgozik.

A növényvédő állomások – mi is az a kormányhivatal?

2007-től a megyei növény- és talajvédelmi szolgálatok már nem önállóan tevékenykedtek, hanem a megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal igazgatóságaként. Ez évtől (2011) az összevonások folytatódtek a közigazgatásban, megalakultak a megyei kormányhivatalok (14-15, korábban önálló közigazgatási intézmény egyesült). Ebben a szervezetben szintén igazgatóságként funkcionálnak az „állomások”, teljes szakmai önállósággal. Az MGSZH Központ látja el a szakmai irányítói tevékenységet. A MGSZH-ban növény-, talaj- és erdővédelmi elnökhelyettség (Jordán László, ezen vázlat összeállítója), kapcsolt munkakörben növény- talaj és agrár-környezetvédelmi igazgatóság.

Laboratóriumok átszervezése: minden megyei laboratórium a Központba került.

OKTATÁS – MERRE TOVÁBB?

A világon egyedülálló felsőfokú növényvédelmi képzés jelenleg nem a legsikeresebb éveit éli. Az osztott képzésbe nehezen illeszthető, ugyanakkor a mezőgazdasági termelési gyakorlat is átalakult. A korábbi szigorú rendszert (minimum egyetemi alapképzés) az osztott képzés felülírta, a képzési színvonal – sajnálatos módon – csökkent. Az öt érintett egyetem képviselőivel együtt-gondolkodva ki kell alakítani a mindenki számára elfogadható képzési irányvonalat.

KUTATÁS – MI FOLYIK A KUTATÓINTÉZETEKBE, EGYETEMEKEN?

Nincs meg a megfelelő formális-informáliskapcsolat a kutatási tevékenység és a szakigazgatás között, ami pedig alapvető fontosságú lenne. Kölcsönösen tudnák segíteni egymás munkáját!

ÜZEMI NÖVÉNYVÉDŐK – NÖVÉNYORVOSOK

Minden üzem rendelkezik növényvédelmi irányítással?

Forgalmi kategóriák – megfelelnek-e a mai kor kihívásainak?

A két kérdés gyakorlatilag ugyanarra a problémára mutat rá: a növényvédelem súlya elveszett a gyakorlati termelés során. Ez természetesen nem általánosan igaz. Az azonban látható, hogy az I. kategóriába tartozó peszticidek megvásárlása körül kialakított vényhasználati kötelezettség nem elegendő ahhoz, hogy megfelelő színvonalú szakirányítás valósuljon meg a növényvédelmi tevékenység fölött, nemhogy nem ad prioritást, de nem is segíti igazán elő a vegyszermentes megoldások alkalmazását.

„Vény-gyárosok”

A jelenség tovább rontja az előző pontban felvázolt helyzetet, belülről rombolja a növényvédelmi szervezetet.

A mai növényvédelmi gyakorlat – vegyszeres vagy integrált?

Bár a növényvédelmi jogszabályok évtizedek óta előírják az integrált védekezés gyakorlati alkalmazását, valójában vegyszeres növényvédelem folyik még ma is (tisztelet a kivételnek). Sőt, azt is megkockáztatom, hogy rosszabb a helyzet, mint akár két évtizeddel ezelőtt. Óriási probléma, hogy – az okszerű növényvédelmet megalapozó – növényvédelmi előrejelzés méltatlanul háttérbe szorult.

128/2009 EU IRÁNYELV A PESZTICIDEK FENNTARTHATÓ HASZNÁLATÁRÓL

Az EU eddig csak a növény-egészségügyet szabályozta, a növényvédelmi tevékenységet nem. Új előírások

2009-ben jelent meg, 2011. végéig kell a hazai jogi hátteret megteremteni a benne foglaltak alkalmazása érdekében (Nemzeti Cselekvési Terv), majd fokozatosan 2016-ig életbe kell léptetni az intézkedéseket. Alapvető cél a felhasznált vegyszerek mennyiségének csökkentése. Az irányelv (direktíva) a növényvédő szerekkel végzett tevékenységet környezeti kockázati alapon ítéli meg. Előírja, hogy veszélyes anyagokkal (peszticidekkel) csak képzett személyek dolgozhassanak, de a képzési elvárás nem szakmai (biológiai alapokon álló) jellegű, hanem a környezeti és humán kockázatokat helyezi előtérbe.

Eleget tudunk-e tenni?

Gyakorlatilag a mai magyar növényvédelmi jogszabályok megfelelnek a direktíva állította követelményeknek, illetve sok esetben túlmutatnak azokon. Ennek ellenére van mit tennünk – és ez nem a sokszor tapasztalt „túlteljesítés iránti kényszer”!

A növényvédelmi gépek műszaki felülvizsgálata

Környezeti monitoring

E két kérdésben van a legtöbb tennivalónk.

A JÖVŐKÉPÜNK – AHOGYAN MI SZERETNÉNK

„Ezt a földet az unokáinktól kaptuk kölcsön”

„Kevesebb vegszerrel, több szaktudással”

Közhelyszerűek lehetnek ezek a mondatok, de igaz: nem engedhetünk meg magunknak még egy „Néma tavasz”-t! A hétköznapi ember számára a növényvédelem ne a permetezést és a vegyszereket jelentse, hanem azt, ami valójában: egy biológián alapuló tudományt. A növényvédelmi tevékenység biológiai alaptudáson kell nyugodjék, a növényvédő szerek pedig ott vannak a háttérben, hogy ha már semmi más lehetőség nincs, szakavatott kezek a lehető legnagyobb hatékonysággal – ebbe beleértve mindennemű biztonságot is – alkalmazzák.

A növényorvos és szerepe

Ez esetben nem a felsőfokú képzés egyik kimenetét jelenti, hanem felváltja a „növényvédelmi szakirányító” megnevezést. Ezzel is hangsúlyozni kívánjuk a növényvédelem súlyát és művelőinek megbecsülését.

Integrált növényvédelem – integrált növénytermesztési rendszer

Az egyetlen lehetséges irányzat a növénytermesztés számára. Növénytermesztés – növényvédelem két egymástól elválaszthatatlan fogalom, minden termesztéstechnológiai elemnek megvan a maga növényvédelmi hatása és fordítva: a növényvédelmi tevékenység minden esetben a növénytermesztést szolgálja. Az integrált növényvédelem magába foglal minden elemet, ami bármilyen hatással lehet a növények egészségi állapotára,

vagyis az integrált növényvédelem csak rendszerben képzelhető el. Erre jó példa épp a debreceni oktatás-filozófia, amely évtizedek óta ennek szellemében oktatja a növényvédelmi diszciplinákat.

A jövőként felvázoltak elérése érdekében módosítási javaslatokat dolgoztunk ki és nyújtottunk be, többek között az élelmiszerlánc felügyeleti törvény, a növényvédelmi tevékenységről szóló rendelet vonatkozásában. Ameddig ezen javaslatok alkalmazásáról végső döntés nem születik, addig csak irányokról, és saját elképzeléseinkről beszélhetek.

A Kamara szerepe

A fentiekben vázolt elképzelések valamennyi területén alapvető fontosságú, kulcsszerep jut a Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamarának. Csak egy jól működő, egységes Kamara tudja képviselni a növényorvosi társadalmat és elvégezni a számára előírt feladatokat (pl. előrejelzés).